

Nước cho tất cả - không để ai bị bỏ lại phía sau

“Nước cho tất cả - không để ai bị bỏ lại phía sau” là chủ đề của Ngày nước thế giới (22/3) năm nay. Mặc dù Việt Nam có mạng lưới sông ngòi dày đặc, song lại là một quốc gia bị rơi vào tình trạng thiếu nước sạch. Nhân Ngày nước thế giới, chúng ta hãy cùng nhìn lại tình hình nước trên thế giới cũng như ở Việt Nam để có những hành động phù hợp hơn trong sử dụng nước.

Nước là một phần thiết yếu của cuộc sống. Tuy nhiên, hiện nay chúng ta đang phải đối mặt với cuộc khủng hoảng nghiêm trọng liên quan đến nguồn nước trên phạm vi toàn cầu. Chủ đề Ngày nước thế giới năm 2019 được Liên hợp quốc lựa chọn là “Nước cho tất cả - không để ai bị bỏ lại phía sau” nhằm hướng tới việc thực hiện cam kết trong Chương trình nghị sự 2030 (SDG) vì sự phát triển bền vững. Mục tiêu thứ 6 của SDG là Nước

sạch và vệ sinh (SDG6). Theo đó, không để ai bị bỏ lại phía sau trong tiến trình toàn thế giới hướng đến các mục tiêu cụ thể về nước - “Dù bạn là ai, dù bạn ở đâu, nước là quyền của con người bạn”. Mục tiêu là như vậy, nhưng ngày nay, hàng tỷ người vẫn sống mà không có nước an toàn - hộ gia đình, trường học, nơi làm việc, trang trại và nhà máy của họ đang phải vật lộn để tồn tại và phát triển. Các nhóm bị thiệt thòi - phụ nữ, trẻ em, người tị nạn, người bản địa, người khuyết

tật và nhiều người khác - thường bị bỏ qua, và đôi khi phải đối mặt với sự phân biệt đối xử, khi họ cố gắng tiếp cận và quản lý nước an toàn mà họ cần.

Nước và những con số

Theo báo cáo của Ủy ban về nước (Liên hợp quốc) tại Diễn đàn nước thế giới (Brasil, 2018), hiện có khoảng 2,1 tỷ người không được tiếp cận các dịch vụ về nước uống bảo đảm an toàn, khoảng 1,9 tỷ người sống trong các khu vực khan hiếm nước.

Đến năm 2050, con số này có thể tăng lên khoảng 5 tỷ người. Dự báo, đến năm 2050, dân số thế giới sẽ tăng thêm khoảng 2 tỷ người và nhu cầu về nước toàn cầu có thể tăng thêm 30% so với hiện nay. Nông nghiệp hiện sử dụng khoảng 70% lượng nước toàn cầu, chủ yếu là để tưới tiêu - con số này sẽ tăng lên ở các vùng có áp lực nước cao và mật độ dân số cao. Ngành công nghiệp chiếm 20% tổng nhu cầu sử dụng nước, chủ yếu là dùng trong ngành công nghiệp năng lượng và sản xuất, 10% còn lại sử dụng cho sinh hoạt.

Trong 100 năm qua, nhu cầu sử dụng nước đã tăng gấp 6 lần và tiếp tục tăng trưởng ở mức 1% mỗi năm. Đặc biệt, nhu cầu này sẽ tăng rất nhanh ở các nước đang phát triển. Trong bối cảnh biến đổi khí hậu, xu hướng này sẽ gia tăng áp lực cho các nguồn cấp nước khi nhiều vùng khô hạn trên thế giới ngày càng khô hạn hơn, vùng ẩm ướt thì ngày càng ẩm ướt hơn. Các chuyên gia tài nguyên nước cũng cho rằng, hạn hán được cho là mối đe dọa lớn nhất do biến đổi khí hậu và thách thức sẽ ngày càng trở nên nghiêm trọng hơn trong tương lai.

Từ năm 1900 đến nay, khoảng 64-71% diện tích đất ngập nước tự nhiên đã biến mất do các hoạt động của con người. Hậu quả là đang có khoảng 1,8 tỷ người bị ảnh hưởng bởi sự suy thoái đất và sa mạc hoá khi ít nhất 65% diện tích đất đã bị mất hoặc ở trạng thái thoái hoá do thiếu nước. Hơn 80% nước thải do hoạt động của con người được thải ra sông hoặc biển mà không được xử lý để loại bỏ ô nhiễm.

Sự khan hiếm nước, chất lượng nước kém và vệ sinh không đầy đủ đã và đang ảnh hưởng tiêu cực đến an ninh lương thực, lựa chọn sinh kế và cơ hội giáo dục cho các gia đình nghèo trên toàn thế giới. Cuộc sống của hàng triệu trẻ em bị đe dọa vì thiếu nước sạch. Đối với trẻ em dưới 5 tuổi, các bệnh liên quan đến nước và vệ sinh là một trong những nguyên nhân hàng đầu gây tử vong. Mỗi ngày, có hơn 800 trẻ em tử vong vì các bệnh do chất lượng nước kém và thiếu vệ sinh.

Việt Nam là một trong những quốc gia thiếu nước

Việt Nam là một quốc gia bị rơi vào tình trạng thiếu nước, mặc dù có mạng lưới sông ngòi dày đặc và có nhiều ao hồ. Số liệu thống kê của Hiệp hội tài nguyên nước quốc tế (IWRA) cho thấy, nguồn nước nội địa của Việt Nam đạt trung bình thấp, ở mức 3.840 m³/người/năm, thấp hơn 400 m³/người/năm so với mức bình quân toàn cầu. Dự báo đến năm 2025, con số này sẽ giảm chỉ còn một nửa.

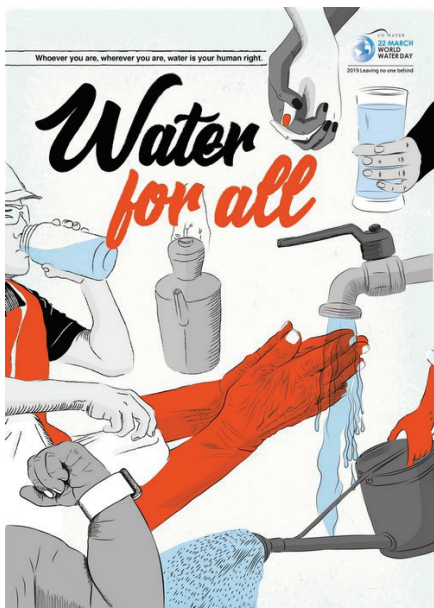
Cho đến thời điểm hiện nay, vẫn còn trên 60% dân số nông thôn ở Việt Nam chưa có nước sạch để dùng. Nước mặt ở các sông, hồ, suối, ao phần lớn đã nhiễm bẩn, nhiễm mặn. Tình hình khô hạn, thiếu nước sản xuất đang diễn ra gay gắt. Thông tin từ Ban Chỉ đạo quốc gia Chương trình nước sạch và vệ sinh môi trường cho biết, cả nước có khoảng 43.729 hộ (215.720 người) thiếu nước sinh hoạt. Trong đó Đắk Lắk có 12.580 hộ (126.610 người), Gia Lai 6.752 hộ (33.760 người), Ninh Thuận 11.720 hộ (58.600 người). Tại các vùng núi, vùng thưa dân,

tỷ lệ hộ sử dụng nước sạch chỉ đạt con số rất thấp. Có thể nói tại Việt Nam, mức độ ô nhiễm và khan hiếm nguồn nước đang trong tình trạng báo động.

Những hệ lụy về thiếu nước sạch đang ảnh hưởng trực tiếp đến đời sống người dân. Dưới đây là một vài con số về thực trạng nước sạch tại Việt Nam: theo thống kê của Viện Y học lao động và Vệ sinh môi trường, hiện có khoảng 17,2 triệu người Việt Nam (tương đương 21,5% dân số) đang sử dụng nguồn nước sinh hoạt từ giếng khoan, chưa được kiểm nghiệm hay qua xử lý. Trung bình mỗi năm Việt Nam có khoảng 9.000 người tử vong vì nguồn nước và điều kiện vệ sinh kém. Hàng năm, có gần 200.000 người mắc bệnh ung thư mới phát hiện, mà một trong những nguyên nhân chính bắt nguồn từ ô nhiễm môi trường nước. Trong khi đó, 30% người dân chưa nhận thức được tầm quan trọng của nước sạch. Thực trạng khan hiếm nước sạch cũng như ý thức bảo vệ nguồn tài nguyên nước của người dân Việt Nam chưa cao. Thậm chí có một thời gian dài, Việt Nam không quan tâm đúng mức đến việc tái sử dụng nước thải vì cho rằng Việt Nam giàu nguồn nước, không cần thiết phải tái sử dụng nước thải.

Nước cho tất cả mọi người và hành động của mỗi cá nhân

Ngày nước thế giới năm nay hướng đến việc giải quyết cuộc khủng hoảng nước bằng cách giải quyết những lý do tại sao rất nhiều người bị bỏ lại phía sau. Điều kiện vệ sinh và nguồn nước an toàn là nền tảng cho sức khỏe cộng đồng, điều này là rất quan

Ngày Nước thế giới 2019 hướng sự quan tâm vào việc đảm bảo quyền tiếp cận nước sạch của tất cả mọi người.

trọng đối với sự phát triển bền vững vì một thế giới ổn định và thịnh vượng. Chúng ta không thể tiến lên toàn cầu hóa trong khi rất nhiều người đang sống mà không có nguồn nước sử dụng an toàn. Các mục tiêu cụ thể của chủ đề Ngày nước thế giới năm nay là: nước cho phụ nữ; nước cho nơi làm việc, sản xuất; nước cho nông thôn; nước cho người tị nạn; nước cho các bà mẹ; nước cho trẻ em; nước cho học sinh, sinh viên; nước cho những người bản địa, thiểu số; nước cho người khuyết tật; nước cho cộng đồng người đồng tính...

Nhằm thực hiện các cam kết trong Chương trình SDG, thời gian qua Việt Nam đã có nhiều nỗ lực. Trong đó, để đảm bảo việc sử dụng nước được hiệu quả, bền vững, công tác điều tra tài nguyên nước mặt, nước ngầm đã được chú trọng và tăng cường. Chính phủ đã tập trung tìm kiếm

nguồn nước sinh hoạt phục vụ chống hạn cho vùng núi cao, vùng khan hiếm nước; phòng chống hạn hán, xâm nhập mặn và ứng phó với biến đổi khí hậu. Công tác quy hoạch tài nguyên nước giai đoạn 2020-2035 trên địa bàn các tỉnh, thành phố trong cả nước cũng đang được xây dựng và hoàn thiện. Việt Nam đã chuyển hướng tiếp cận từ quản lý đơn ngành sang quản lý tổng hợp tài nguyên nước với việc đề xuất thành lập 4 Ủy ban lưu vực sông (Hong - Thái Bình, Bắc Trung Bộ, Nam Trung Bộ và Đồng Nai) và triển khai hiệu quả các hoạt động hợp tác với các quốc gia thành viên thuộc Ủy hội sông Mê Kông quốc tế. Tám vùng đất ngập nước đã được công nhận là các khu Ramsar; 45 vùng đất ngập nước được quy hoạch thiết lập khu bảo tồn vùng nước nội địa; 47 vùng đất ngập nước được quy hoạch thành khu bảo tồn đất ngập nước...

Tuy nhiên với tình hình thực tế, thì mục tiêu đặt ra tại SDG6 đối với Việt Nam vẫn được đánh giá là đầy thách thức và nguy cơ khó đạt được ở mức cao. Chính vì vậy, trong thời gian tới, bên cạnh các chính sách vĩ mô, mỗi cá nhân cũng phải nâng cao nhận thức và có những hành động cụ thể, hàng ngày để góp phần giải quyết vấn đề nước sạch cho chính mình và cho cộng đồng:

Một là, phải cùng nhau giữ sạch nguồn nước: cần tuyên truyền nâng cao ý thức cộng đồng về việc không vứt rác thải bừa bãi, không thải rác trực tiếp vào nguồn nước, không dùng phân tươi làm phân bón; nên sử dụng thuốc trừ sâu theo đúng hướng dẫn. Cần hạn chế tối đa việc sử dụng các hóa chất gây ô

nhiễm môi trường, đặc biệt là môi trường nước.

Hai là, tiết kiệm nước sạch, giảm sự lãng phí: nên tắt vòi nước khi bạn đang đánh răng, kiểm tra và bảo dưỡng, cải tạo lại những đường ống dẫn nước hay những bể chứa nước nhằm chống thất thoát nước. Nên sử dụng những nguồn nước từ thiên nhiên như nước mưa vào việc cọ rửa, tưới cây, tránh sử dụng nguồn nước máy rất lãng phí.

Ba là, chú trọng việc xử lý rác sinh hoạt và chất thải khác: cần có những phương tiện chứa rác có nắp đậy kín, đủ sức chứa, nhất là rác hữu cơ ở gia đình, khu tập thể cũng như nơi công cộng.

Bốn là, quan tâm tới xử lý nước thải: cần có hệ thống xử lý nước thải sinh hoạt (cống ngầm kín) trước khi đổ ra hệ thống cống chung, tránh tình trạng xả tràn lan gây ô nhiễm. Nước thải công nghiệp, y tế cần phải xử lý theo quy định về môi trường trước khi thải ra cộng đồng.

Tú Phương (tổng hợp)

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. <http://www.worldwaterday.org/>.
2. <http://www.monre.gov.vn/Pages/ngay-nuoc-the-gioi-2019-nuoc-cho-tat-ca---khong-de-ai-bi-bo-lai-phia-sau.aspx>.
3. <http://dwrn.gov.vn/index.php?language=vi&nv=news&op=Nhin-ra-The-gioi/Ngay-Nuoc-the-gioi-2018-Nuoc-va-nhung-so-lieu-thong-ke-6894>.
4. <https://moitruong.net.vn/5-giai-phap-ve-bao-dam-nguon-nuoc-sach/>.